aña 17
no. 9
novèmber 1986

SKOL & KOMUNIDAT

SIMAR
SINDIKATO DI MAESTRONAN DI ARUBA

redaktie: h. oplaat, j. van eer, t. pengel, j. pereira

redaktie-adres: kantoor simar, sabana blanco 36.
bank skol & komunidat: a.b.n., banknr. 31.47.886.
layout en fotografie: r. de graaff.
drukker: vad.

simar, sindikato di maestronan di aruba, sabana blanco 36, pob 582, oranjestad, tel. 24219.

bestuur:
burny every, presidente; mirella wijngaarden, sekretario; haime mata, tesorero; edgar boekhoudt, komisario.

SKOL & KOMUNIDAT

aña 17

no. 9 - novèmber 1986

sindikato di maestronan di aruba

Nogmaals: de examen-problematiek

door H. Oplaat

De open brief van het hoofdbestuur van de SIMAR aan de Minister en het artikel van Croes en Pronk in het vorige nummer van S&K over de problematiek rond de examens MAVO, HAVO en VWO, hebben veel reacties teweeggebracht. Positieve en ondersteunende, maar toch ook verrassend veel negatieve. Van de 'overkant' waren deze laatste te verwachten.
Het feit echter dat ook binnen de bond vele wenkbrauwen werden opgetrokken heeft de redaktie er toe aangezet om aan een van haar medewerkers, die jarenlang lid was van een examencommissie, te vragen een bijdrage aan een zinvolle discussie over dit belangrijke onderwerp te schrijven.

C.s.e. versus schoolexamen

De reacties hadden vooral betrekking op twee aspecten: de **discrepantie** tussen MAVO/HAVO/VWO enerzijds en de andere scholen voor V.O. anderzijds, en op de **vergoeding** die voor het maken van zo'n 'examentje' gegeven werd.
Aan het eerste wil ik niet veel woorden meer vuil maken; in het artikel van Croes en Pronk is deze zaak duidelijk uit de doeken gedaan. Volgens de wet **is** die discrepantie er nou eenmaal, zoals er ook discrepanties bestaan t.a.v. andere aspecten van ons onderwijs die óók in de wet zijn vastgelegd. Volgens de wet heeft een school voor MAVO, HAVO of VWO deel te nemen aan een **Centraal Schriftelijk Eindexamen** en de **Minister** moet zorgen dat dat examen vastgesteld/samengesteld wordt. Volgens de wet hebben de andere scholen voor V.O. geen c.s.e., maar een z.g. **schoolexamen,** waarvoor niet de Minister, maar de schoolbesturen, i.c. de scholen zelf verantwoordelijk zijn. Zo liggen de zaken nu eenmaal op dit moment, zolang de wet niet veranderd wordt.
Het principe van de vergoeding volgt dus ook duidelijk hieruit: **de Minister** moet zorgen voor een c.s.e.; hij doet dat niet zelf, hij láát het doen door wie hij daarvoor geschikt acht (dat hoeven dus niet per se leerkrachten te zijn!), maar het blijft **zijn** taak en niet die van de school of het schoolbestuur. Het valt dus **buiten** de taak van de school, i.c. de leerkrachten en daarom moet er extra voor betaald worden; zo simpel ligt dat. Toen ondergetekende, die ook ETAO-examens helpt samenstellen, een aantal jaren terug informeerde,bij het D.v.O., waarom dáárvoor geen vergoeding werd gegeven, kreeg hij ook dat simpele antwoord. (Op de vraag of de bestaande (juridische) discrepantie gerechtvaardigd is en hoe die eventueel teniet gedaan zou kunnen worden, durft deze niet-juridisch en maar matig-onderwijskundig geschoolde geest geen antwoord te geven. Uit de rest van dit artikel zal hopelijk wel blijken, dat hij in elk geval geen voorstander is van de oplossing die Dir. Onderwijs hiervoor in petto heeft: **alle examens worden schoolexamens.**
Maar nog afgezien hiervan, vind ik het, als onderwijs- en vakbondsman, volstrekt onaanvaardbaar dat de Minister, i.c. de Dir. Onderwijs deze kwestie op zo'n lichtvaardige en arrogante wijze behandelt. Ik vond daarom de reactie van het hoofdbestuur aan de Minister, hoewel — achteraf beschouwd — misschien wat verwarring zaaiend en ontactisch t.o. van sommige eigen leden, zéér op zijn plaats).
De vraag blijft natuurlijk **hoeveel** er voor betaald moet worden. Ik heb uit de →

diverse reacties begrepen dat velen het met Minister Mito Croes eens zijn dat F. 300,- per maand een 'astronomisch' bedrag is. Daaruit heb ik geconcludeerd dat zij én de heer Croes geen idee hebben van de omvang van de werkzaamheden van een examencommissie. Het lijkt me daarom nuttig, ook opdat de discussie over deze kwestie niet té 'ongezond' gaat worden, (waarvan de tekenen reeds aanwezig zijn: L.T.S.- en ook M.T.S.-reacties, alhoewel deze laatste (nog) niet in de krant verschenen zijn...) om dit inhoudelijk aspect eens nader te belichten.

Hoe werkt zo'n examencommissie?

Ondergetekende is gedurende vier jaar lid geweest van de Examencommissie Nederlands MAVO-3 en-4 (van 1982 tot '85 en van '85 tot '86) en beperkt zich dus tot het werk van die commissie. Van de werkwijze van andere commissies is hij niet of niet voldoende op de hoogte.
De commissie belast met het samenstellen van de examens Nederlands mavo-3 en mavo-4 voor de Nederlandse Antillen en Aruba, zoals ze sinds 1986 officieel heette, had tot taak om 2 examens (1e en 2e tijdvak) tekstverklaring en 2 examens stelopdrachten samen te stellen voor elk van de afdelingen (M-3 en M-4). (Eigenlijk was het de bedoeling dat er nog een 3e examen, als reserve, gemaakt werd, maar dat is in de praktijk nooit haalbaar gebleken). Dit werk moest op 15 januari van het jaar waarin het examen plaatsvond druk-klaar ingeleverd worden.
De commissie bestond het afgelopen jaar uit 6 personen, vier van Curaçao en twee van Aruba. Drie van de zes waren in het bezit van het diploma M.O.-A Nederlands en een hiervan had ook het B-diploma (allen Curaçaoënaars ...). Vijf commissieleden gaven les op een MAVO-school, terwijl één op een HAVO/VWO-school stond. De leden (vier) die vanaf het begin (1978) in de commissie zaten, zijn toentertijd gedurende een week 'opgeleid' door een deskundige van het CITO (Centraal Instituut voor Toetsontwikkeling) uit Arnhem.
De commissie vergaderde 1 x per maand, vanaf augustus t/m juni van het jaar daarop. De vergaderingen vonden plaats op vrijdagmiddag/avond (van 3 tot 8 uur) en zaterdag (van 9 tot 5 uur), afwisselend op Curaçao en Aruba. Soms werden ook extra bijeenkomsten ingelast of waren extra-lange vergaderingen nodig, omdat aan een bepaald onderdeel van het werk meer tijd besteed moest worden dan was voorzien. De 'deadline' van 15 januari móest gehaald worden.
In een 'ideale' situatie begon de commissie in februari van een bepaald jaar te werken aan het examen voor het daaropvolgende jaar. Eerst moest een geschikte tekst geselecteerd worden uit het voorraadje dat in de loop der tijd door de commissieleden zelf verzameld was. Het **zoeken** naar een tekst alleen al, neemt dagen in beslag; denkt u daar niet te licht over. Het aanbod van geschikte, aan de diverse criteria voldoende, Nederlandse teksten is zeer gering op de Nederlandse Antillen.
Als eenmaal een tekst geselecteerd was, moest die 'bijgeschaafd' worden. Geen enkele tekst is kant en klaar voor het gebruik. Dat 'bijschaven' kon inhouden: het veranderen van enkele woorden, het weglaten of verschuiven van alinea's, maar kon ook uitmonden in het totaal overhoop halen en/of herschrijven van de complete tekst. Deze werkzaamheden vonden gedeeltelijk thuis (elk lid individueel) en gedeeltelijk 'on the spot', op de werkvergadering, plaats.
(Ik kan me herinneren dat we aan dit proces bij de tekst die in 1986 als examen heeft gediend, 3 extra lange vergaderingen moesten wijden, alvorens hij acceptabel was. De vragen die ondertussen (thuis) geconstrueerd waren, moesten daarna uiteraard ook weer veranderd worden en vele waren niet eens meer bruikbaar. Ingewijden (opleiders) zullen zich herinneren dat dit examen niet het beste was dat de commissie ooit heeft afgeleverd... De onzekerheid over het voortbestaan van de commissie (na juni 1985) en de late start (als gevolg daarvan) van de werkzaamheden waren voor het grootste deel debet hieraan. Dat dit examen is gebruikt voor het eerste tijdvak en niet, zoals de commissie had voorgesteld, voor het tweede, heeft weer een andere — in elk geval buiten de verantwoordelijkheid van de commissie liggende — oorzaak, maar het zou te ver voeren daar nu nader op in te gaan).
Elk commissielid kreeg dan de taak om, uitgaande van de min of meer bijgeschaafde tekst, tenminste 10 vragen te construeren. Ook de vragen moesten uiteraard voldoen aan zekere 'vastliggende' criteria. Op de betreffende vergadering, of vooraf als dat mogelijk was, werden de 60 à 80 vragen gerubriceerd naar type en/of alinea en kreeg elk lid ze voor zich. Alle vragen werden dan een voor een van alle kanten bekeken en besproken, er werd aan gesleuteld, van één vraag werden twee (deel-)vragen gemaakt en andersom, enz., enz. Een heel enkele vraag was binnen een kwartiertje 'gefixed', maar 't kwam ook vaak voor dat over één vraag **uren** werd gesproken met soms als uiteindelijk resultaat dat de vraag werd afgekeurd.
Dikwijls gebeurde het ook dat tijdens en vanwege de bespreking van de vragen de tekst gewijzigd werd, waardoor andere vragen weer in het gedrang kwamen.
Kortom: een zeer tijdrovend werk, dat bovendien bijzonder veel concentratie vergde. Ik kan u verzekeren dat je na zo'n 'weekendje-examencommissie' werkelijk uitgeteld bent!
Met een beetje geluk bleven er na deze 'screening' 10 à 12 vragen (voor M-3 en M-4 gebruikten we dezelfde tekst, maar natuurlijk waren de vragen verschillend) over. Vaak moesten er dan nog enkele vragen bijgemaakt worden en die kwamen, zeker na zo'n uitputtende behandeling, niet meer uit de lucht vallen ...

'Pre-testing' door het CITO

Als tekst en vragen 'voorlopig klaar' waren (in ideale situatie: 1e tijdvak klaar in juli/augustus en 2e tijdvak in oktober), werden ze naar het CITO gestuurd. Het CITO 'pre-testte' het examen door het door 100 à 150 M-3 en M-4 kandidaten op verscheidene Nederlandse scholen te laten maken. Een medewerker van het CITO, deskundige op het gebied van de constructie van 'open vragen', de heer H.Kreeft, voorzag bovendien de tekst(en) en de vragen van zijn kritisch commentaar. Na ± 2 maanden kregen we het werk van de kandidaten en de kanttekeningen van de heer Kreeft terug.
Het werk werd door ons gecorrigeerd volgens het voorlopige correctiemodel en ook genormeerd. De 'foute' antwoorden werden zorgvuldig geanaliseerd, hetgeen, tevens rekening houdend met het commentaar van dhr. Kreeft, soms resulteerde in wijzigingen in tekst en/of vragen en corretiemodel en/of normering.
Door dit contact met het CITO werd het examen, behalve ontdaan van fouten of 'onzuivere' formuleringen in de tekst, de vraagstelling en/of het correctiemodel, ook 'geijkt', gegarandeerd van het juiste niveau.

Over dit laatste bestaat m.i. een misverstand. Een argument voor de instelling van 'eigen examens' Nederlands M-3 en M-4 is **niet** geweest dat het **gemakkelijker** moest worden voor de Antilliaanse kandidaten. (Om nóg meer misverstanden te voorkomen: dit is niet **mijn** mening, maar die van de Antilliaanse regering ...). Hét argument was: dat er vaak teksten en opsteltitels werden gebruikt in de Nederlandse examens met onderwerpen die voor onze kandidaten volkomen wereldvreemd waren, waardoor ze nog eens extra gedupeerd werden.
Het is nooit de bedoeling geweest om het **niveau** van het examen aan te passen aan de Antilliaanse realiteit. Dit geldt uiteraard ook voor de andere 'eigen examens' (Spaans, Handelskennis en Aardrijkskunde voor M-3 en M-4 en Spaans en Nederlands-opstel voor HAVO en VWO). Dit is indertijd, bij de instelling van de 'eigen examens', afgesproken tussen de Antilliaanse en de Nederlandse regering. De Antilliaanse regering, zo is mij zeer recentelijk nog verzekerd door een hoge functionaris van het D.v.O. van de N.A., ziet er ook nauwlettend op toe, dat dit niveau gehandhaafd blijft.
(En zeker nu de stroom studenten naar Nederland alsmaar groter wordt, door de nieuwe studiefinancieringsregeling, zal men van dit principe niet gemakkelijk afstappen, lijkt me. Echter óf dit principe — om met alle geweld te zorgen dat het niveau van MAVO, HAVO en VWO gelijk blijft met dat van Nederland — juist is, of dit nog past binnen de Antilliaanse-/Arubaanse realiteit van 1986, is een **andere** vraag en zeker een **andere** discussie waard. Daar gaat het echter **nu** niet om, laten we dat wel goed beseffen).

Als de tekst(en) en vragen dit hele proces hadden doorlopen, werden ze klaargemaakt voor de drukkerij. (Ook het vele tikwerk werd binnen de commissie uitgevoerd, vanwege de geheimhouding. Ook hierover mag weer niet te licht gedacht worden: één wijziging in de tekst betekende vaak het overtikken van de hele tekst, omdat anders bijvoorbeeld de regelaanduiding niet meer klopte. Het is voorgekomen dat er, voordat we de tekst definitief vaststelden, acht versies getikt waren...).
Ondertussen waren uiteraard ook de 4 sets stelopdrachten (2x M-3 en 2x M-4) samengesteld. Ook dat is een werk dat, als het serieus wordt aangepakt, echt niet op een achternamiddag in kannen en kruiken is.
Zoals reeds gezegd moesten de complete examens vóór 15 januari klaar zijn, opdat er voldoende tijd was voor het drukken.
In de vergadering van februari hielden we ons o.a. bezig met het corrigeren van de →

drukproeven en meestal moest er zelfs in maart nog een laatste correctie plaatsvinden. (Eerlijk is eerlijk: Curaçao mag dan wel meer expertise en kader bezitten, maar van Arubaanse drukkers en zetters kunnen ze nog heel wat leren...). Daarnaast werd in die vergaderingen een aanvang gemaakt met de nieuwe cyclus: de examens voor het daaropvolgende jaar.
Twee vergaderingen in de periode april t/m juni werden besteed aan de definitieve vaststelling van het correctiemodel en de normering. Zo snel mogelijk nadat het examen (1e, resp. 2e tijdvak) was afgenomen, kwam de commissie bijeen, voor die gelegenheid uitgebreid met ± 5 leerkrachten van Curaçaose Mavo's. De commissie heette dan: 'Normencommissie'. Een steekproef, bestaande uit ruim 100 werken van kandidaten van verschillende (Curaçaose en Arubaanse) scholen, werden door ons gecorrigeerd a.d.h. van het voorlopige correctiemodel. Er werden dan, indien nodig, wijzigingen en aanvullingen aangebracht en ook werd het model voorzien van voorbeelden van goede of foute antwoorden. Dit laatste met het doel de correctie voor de leerkrachten/gecommitteerden duidelijker, gemakkelijker te maken.
De goede en foute antwoorden werden per (deel-)vraag nauwkeurig 'gescoord'. Naar aanleiding hiervan werd de normering per vraag soms gewijzigd en tenslotte de totale normering vastgesteld. De gehele normeringsprocedure geschiedde uiteraard apart voor M-3 en M-4. Twee volle dagen duurde dit karwei (per tijdvak), dat door 10 à12 mensen werd uitgevoerd. Het definitieve correctiemodel werd dan getikt en, vergezeld van een door ons in een eerdere vergadering samengestelde enquête, naar de diverse scholen gezonden

C.s.e.: géén wissewasje

Het is niet mijn bedoeling met het bovenstaande aan te tonen 'hoe hard wij wel werkten', of om schouderklopjes uit te lokken. Wél, om te laten zien dat de samenstelling van een Centraal Schriftelijk Examen geen wissewasje is en dat F. 300,- per maand voor deze job beslist niet te veel is. Tevens om de lezer te laten concluderen dat er, behalve de in de wet verankerde, juridische, discrepantie, óók een verschil bestaat in de wijze waarop, en de werkzaamheden die gepaard gaan met de samenstelling van een c.s.e. voor MAVO, HAVO of VWO en het maken van een schoolexamen voor HHS, LTS, ETAO of MTS. Let wel: ik zeg hier **niet** dat dit verschil zó groot en zwart/wit is, als uit de wet zou volgen.
(Als de tijd en het voortbestaan van S&K het mij toelaten, zou ik graag nog eens in een ander artikel dieper op dit punt in gaan. Er zijn trouwens m.i. nog veel meer aspecten van het fenomeen 'examen', die nodig onder de aandacht gebracht zouden moeten worden).

Uit 'bepaalde hoeken' wordt er vaak ook kritiek geleverd op de diverse eigen examens. Deze uitingen van afkeuring gaan soms zelfs zo ver, dat ze uitmonden in een 'terug-naar-vroeger-geroep': alle examens weer uit Nederland laten komen!
Deze kritiek is voor een groot deel ongenuanceerd en niet terecht want ze komt voort uit de, ook in het onderwijs heersende, mentaliteit dat alles van eigen bodem nou eenmaal vanzelfsprekend minder, of in elk geval 'verdacht' is. Voor een ander deel echter is ze wel 'gerechtvaardigd', maar is dan te weerleggen met de vaststelling van het feit dat we hier gewoonweg niet over dezelfde hoeveelheid experts en middelen beschikken, waarover een 'groot' land als Nederland wél beschikt voor de samenstelling van zijn examens. (Als we de Nederlandse procedure voor het samenstellen van c.s.e.'s zouden volgen, zou Minister Croes inderdaad kunnen spreken van een 'astronomisch' bedrag op zijn begroting). Zolang echter de producten van onze eigen examencommissies binnen een aanvaardbare marge blijven en voldoen aan de — **door de Minister gestelde,** of te stellen — **eisen,** geloof ik niet dat we ons dáár op moeten blindstaren.

Min. Croes: ongenuanceerde uitlatingen

De vergoeding

De vergoeding die tot nu toe gegolden heeft voor het samenstellen van Centraal Schriftelijke 'eigen' Eindexamens in de Ned. Antillen, is in 1982 vastgesteld. Daarvóór was de hele zaak nog 'met de losse hand' geregeld. Sommige commissieleden ontvingen toen F. 150,- per maand, andere kregen taakuren toegewezen. Op initiatief van de toenmalige Minister is men in 1982 gekomen tot een deugdelijke en definitieve regeling die gold voor alle Commissies-Eigen-Examen. Duidelijk was toen al dat, zoals ik aan het begin van mijn stuk reeds stelde, dit werk **buiten** de normale leraarstaak valt. Als ik me goed heb laten voorlichten verkozen de meeste toenmalige commissieleden een vergoeding in de vorm van taakuren. Door het D.v.O. werd dit idee echter, om financiële en organisatorische redenen, verworpen. Na ampele berekeningen en besprekingen werd geconstateerd, door het D.v.O., dat de werkzaamheden per lid neerkwamen op het equivalent van ± 3 taakuren. De geldelijke vergoeding echter werd gesteld op F. 300,- per maand voor alle commissieleden, ongeacht hun leeftijd, bevoegdheden en aktes. (F. 300,- voor 3 taakuren zou normaal zijn voor een ± 35-jarige, gehuwde, volledig bevoegde leerkracht aan het MAVO, die verder geen enkele akte bezit. Voor de meeste commissieleden was/is deze betaling dus eigenlijk beneden hun 'niveau').

Drie taakuren per week zijn er 12 per maand en die komen, omgerekend naar een 40-urige werkweek, neer op 15 klokuren per maand. Mijn ervaringen in de afgelopen 4 jaren wijzen uit, dat er: a. **minimaal** 13 uur per maand vergaderd werd (vrijdag van 3 tot 8 en zaterdag van 9 tot 5); b. **minimaal** 2 à 3 uur per maand verloren ging aan het reizen (dit aantal uren is gedeeld door 2, want er werd vergaderd op Curaçao, maar ook op Aruba, hoewel de laatste jaren meer op Curaçao, vanwege de kosten); en c. **minimaal** 8 uur per maand aan individueel thuiswerk besteed werd, hetgeen in totaal neerkwam op **minimaal** 23 klokuren.
Minister Croes vindt F. 300,- per maand voor 15 tot 23 **overuren** een 'astronomisch' bedrag. (Tja, alles is relatief hè, maar **ik** vind bijvoorbeeld F. 8000,- per maand een astronomisch bedrag; 't gaat er maar om wat de werkgever, het volk, ervoor terugkrijgt ...). Minister Croes vergeet, voor 't gemak zullen we maar zeggen, te bedenken dat hij mij, als ik toevallig als ambtenaar werkzaam zou zijn bij zijn Directie Onderwijs, voor het zelfde aantal overuren het lieve sommetje van F. 730,- zou moeten uitkeren! Want dán kreeg ik mijn 23 uren **volledig** uitbetaald: 14 uur à 150% (vrijdag, of een andere door-de-weekse dag, buiten werktijd) en 9 uur à 200% (zaterdag).

Maar goed, het is niet met het hoofddoel de Minister te overtuigen dat ik dit stukje geschreven heb. Zijn ongenuanceerde uitlatingen verdienden slechts enkele spottende reacties.
Ik hoop echter dat ik bereikt heb, dat serieuze, weldenkende mensen, die werkelijk met het lot van ons onderwijs begaan zijn, hierdoor een iets duidelijker beeld van deze zeer belangrijke problematiek hebben gekregen. ●

CUNUCU ARIKOK

foto's: Rinus de Graaff

Sinds enkele jaren bezit Aruba een national park. Een uitgestrekt terrein in de omgeving van de Arikok en Jamanota tot aan de noordkust toe. Een kleiner deel van dit park is omheind d.m.v. een "slavenmuur", aangelegd door de Stinapa. Dit park, gelegen in de luwte van de Arikok, is alleszins de moeite waard en bij uitstek geschikt voor een wandeling op een zondagnamiddag.

De ingang bereikt men door op de zandweg naar de Jamanota de Stinapaborden te volgen.

Een keurig aangelegd pad maakt de wandeling tot een waar genoegen. Op de steile gedeelten zijn stenen trappen aangelegd met zelfs een leuning.

Men bevindt zich werkelijk in een uniek stukje Arubaanse natuur. Enorme rotsblokken, praktisch alle soorten planten die op Aruba in het wild groeien en schitterende vergezichten. Door de beschutte ligging groeien de Watapana's zoals het hoort: gewoon rechtop. Onder de enorme kruinen zijn banken aangebracht, waarop het koel rusten is. Dàt is pas rusten met enkel vogelgeluiden om je heen, alleen het gekrijs van de parkieten zou aangepast moeten worden. Konijntjes schieten heen en weer. Een zijpaadje voert ons naar een overhangende rots, waar zich Aruba's bekendste indianentekens bevinden.

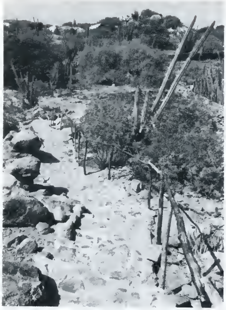
Bezoekers doen er goed aan een fotocamera mee te nemen, vooral de natuurfotograaf zal behoorlijk aan zijn trekken komen. Het wandelpad mondt uit bij een gerestaureerd lemen huisje. Het is geheel in stijl gehouden. Ook de omgeving van dit huisje wil de Stinapa aanpassen aan het leven van vroeger.

Cunucu Arikok is een waardevol projekt, zowel voor de lokale bevolking als de toerist, die wat meer wil zien dan alleen het strand en het casino.

Bekijk op uw gemak de foto's en trek er op uit. Kan heel gezond zijn.

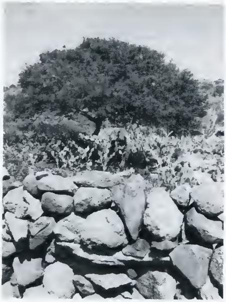
Een comfortabel pad.

In stijl aangelegde trappen.

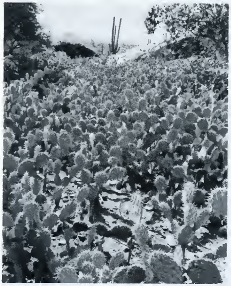
Enorme rotsblokken.

Zo hoort het: rechtop.

Aruba's bekendste indianentekening.

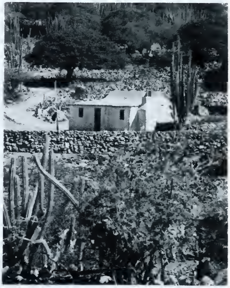
Schijfcactussen in tegenlicht.

Geiten in alle kleuren.

Al groeien op Aruba de bomen niet meer tot in de hemel, de cactussen doen dat nog wel.

Gerestaureerd lemen huisje.

Curriculumontwikkeling II

De ontwikkeling van schoolwerkplannen

Inleiding

Drs. F. Zaandam

Leerplan, curriculum en schoolwerkplan

Het is bekend dat menig schoolhoofd op Aruba zich het "hoofd" breekt over hoe het verouderde leerplan van zijn school te vernieuwen. Vele pogingen zijn of worden ondernomen, echter steeds weer moet men onderkennen dat het haast onbegonnen werk is om de verouderde leerplannen te moderniseren,
Modernisering van het curriculum (leerplan) in de school is een dermate complex proces, dat dit slechts met een gericht onderwijsbeleid en een efficiënte, deskundige ondersteuning kan worden ondernomen.
De basisscholen op Aruba voelen heel goed aan, dat het traditionele leerplan, waarbij voornamelijk de leerstof van elk vak verdeeld over de leerjaren wordt beschreven, in het geheel niet meer voldoet. Vernieuwing is een noodzaak, doch hoe deze aan te pakken blijft een klemmende vraag.
De term schoolwerkplan is nog niet ingeburgerd in ons onderwijs. Hantering van dit begrip is zeker geen kwestie van verandering van terminologie.
Het begrip schoolwerkplan duidt aan dat onderwijzen en leren een proces is dat beïnvloed wordt door vele factoren van het totale schoolgebeuren. Het schoolwerkplan slaat dan ook op dit totale schoolgebeuren en op gebeurtenissen die direkt of indirekt van invloed zijn op het proces van onderwijzen en leren in de school.
Werken aan de ontwikkeling van een schoolwerkplan kan opgevat worden als een vorm van praktijkgerichte curriculumontwikkeling. Met andere woorden, men gaat dan uit van de schoolsituatie en de bekendheid (ervaring) van de leerkrachten met de schoolsituatie.
De termen leerplan en curriculum worden vaak gelijkwaardig gebruikt. Soms echter dragen ze een verschillende betekenis. Dat verschil vertoont zich op verschillende wijzen (zie schema).

Leerplan	Curriculum
oude term	nieuwe term (zeer oud)
beperkte betekenis	wijdere betekenis (b.v. een curr. v/h basisonderwijs)
som van alle leergangen ("methoden") b.v. schoolboekjes	uitgangspunten (waarden, normen, doelen of richting)
schoolboek + onderwijzersboek	schoolboek + onderwijzersboek + materiaal
inhoudskataloog (opsomming v.d. inhoud)	 d = doelstelling i = inhoud l = leerervaring e = evaluatie
conformistisch	maatschappij veranderend
geringe wetensch. fundering	gebaseerd op theorievorming en onderzoek

2. Het schoolwerkplan

Zoals gesteld, is het gebruik van het begrip schoolwerkplan geen modernisme, maar duidt een ontwikkeling aan waarbij de voorwaarden (vaak materieel), methoden , handelwijzen en functies van de direkt betrokkenen (leerkrachten, leerlingen, ouders) afgestemd worden op uitvoering van de onderwijsleerprocessen in de school.
Het schoolwerkplan is dan een planningsdocument met beslissingen op het niveau van de afzonderlijke school of groep van scholen. Het gaat hierbij duidelijk om de planning van de werkzaamheden van de onderwijsgevenden, leerlingen en bij de school betrokken instanties. Het beweegt zich dus op institutioneel niveau.
In het schoolwerkplan komen aan de orde: de uitgangspunten, leerstof, werkvormen, evaluatie, relaties met instanties, ouders en andere scholen, de organisatie en practische regelingen. Algemeen neemt men aan dat het schoolwerkplan de volgende driedeling bevat:
1. **Het algemene gedeelte:**
Hier worden beschreven: de uitgangspunten en doelstellingen van de school, de schoolorganisatie, de visie op inhouden, toetsing, rapportage, e.d.
2. **Het bijzondere gedeelte:**
De onderwijsleergebieden komen aan de orde volgens een bepaald schema (doel, beginsituatie, leerstof, werkwijzen en evaluatie).
3. **Het praktijkgedeelte**:
(planningsgedeelte)
Hier worden talrijke zaken gepland, zowel groeps- als klasseoverstijgende gebeurtenissen, als de activiteiten in de groepen of klassen zelf.
Men kan zeggen dat de gedeelten van het werkplan met elkaar samenhangen.
Het algemene gedeelte van het werkplan bepaalt in belangrijke mate wat men noemt de **identiteit** van de school.
Daarbij wordt het volgende onderscheid gemaakt:
a. de levensbeschouwelijke richting van de school,
b. de pedagogisch-didactische en onderwijskundige opvattingen,
c. de praktijk van het onderwijzen en leren (plaats, inrichting, wijze van omgang met elkaar, de onderwijsleersituaties e.d.)
Een overzicht van de verschillende beschrijvingstaken, die in het algemene gedeelte aan de orde kunnen komen, geeft de volgende indeling:

A. Doelstellingen en doelstellinghantering.

Beschrijving van mens- en maatschappijvisie, tevens opvattingen omtrent het opvoedingsdoel van het basisonderwijs en uitwerking daarvan komen aan bod. Hantering van de doelstellingen i.v.m. de diverse leergebieden.

B. Situatie en relatie.

Een beschrijving van de aspecten van onderwijshuisvesting en inrichting wordt gegeven. De beschikbare onderwijsleermiddelen per leergebied en de ervaren tekorten in deze. De belangrijke wettelijke regelingen van betreffend onderwijs. Het bestuur v/d school; samenstelling en taken. Kenmerken v/d leerlingen. Het onderwijsteam, met haar functies en kwaliteiten. De school als organisatie (w.o. de besluitvorming). De relaties met ouders en →

instanties. De bijzondere problemen in verband met het onderwijs.

C. Leergebieden en leerinhouden.

Een beschrijving van de leergebieden/leerinhouden volgens de indeling:
a. de instrumentele groep, v.b. taal, rekenen.
b. de expressieve groep, v.b. muziek, handvaardigheid.
c. de wereldoriënterende groep, v.b. geschiedenis, aardrijkskunde.
Deze beschrijving gaat gepaard met hantering van pedagogisch-didactische principes (het cursorisch, concentrisch, exemplarisch of heemkundig beginsel).
Er vindt een methodisch verantwoorde opbouw van de leerstof plaats, door middel van leerstofanalyse.

D. Werkwijzen en werkvormen.

Het systeem van groeperen van leerlingen en in verband daarmee het functioneren van de leerkrachten komen aan bod.
Een beschrijving van de kenmerken van omgang tussen leerkrachten en leerlingen (ook de omgangstaal). Een beschrijving van de activiteiten (werkvormen) van de leerkrachten en leerlingen.
De gehanteerde criteria bij het kiezen en maken van onderwijsleerpakketten, methodes, documentatie-materiaaal. Beschrijving van het gebruik van onderwijsleermiddelen.

E. Evaluatie en toetsing.

Een beschrijving der opvattingen in verband met de functie van evaluatie en toetsing in het basisonderwijs. Ideeën omtrent het beoordelen d.m.v. cijfers. Een adequate beschrijving van verschillende beoordelingsaspecten:
a. psychologische testen.
b. diagnostische/selectieve toetsen.
c. correctie en foutenanalyses.
d. observatie.
e. het bijhouden van dossiers.
f. evaluatie onderwijskrachtengedrag.
g. communicatie met leerlingen.
h. het systeem van rapportage van de school.

Deze algemene beschrijving van taken vindt een verdere uitwerking in het bijzondere en het praktijkgedeelte. Natuurlijk kan het niet zo zijn dat iedere school apart op eigen krachten alles zelf moet bedenken.
In het eerste artikel hebben wij reeds uiteengezet dat het onderwijsleerplan (van de basisschool) een belangrijke ondersteuning biedt. Zo zal beschrijving van de doelstellingen van het werkplan plaatsvinden naar aanleiding van wat in het onderwijsleerplan vermeld staat. We kunnen opmerken dat deze belangrijke ondersteuning in het Arubaanse onderwijs ontbreekt; gevolg is dan ook dat diegenen die een poging wagen hun leerplannen te vernieuwen, op een gegeven moment met de handen in het haar komen te zitten.

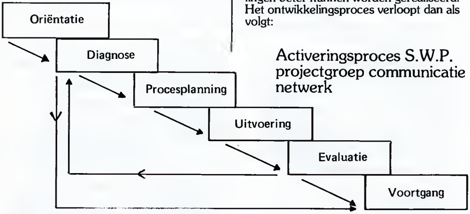
3. Schoolwerkplan-ontwikkeling.

Het ontwikkelen van het schoolwerkplan door de school (onderwijsgevenden) zelf is een proces dat direkt zijn invloed heeft op de organisatie van de school. Dit betekent dat de school (als organisatie) over innovatiecapaciteit moet beschikken, teneinde deze ontwikkeling effeciënt te kunnen uitvoeren. Dit houdt een zware belasting van de schoolorganisatie, inzet en capaciteiten der onderwijsgevenden in. Een taak waaraan de basisscholen in ons onderwijs onder de huidige omstandigheden niet kunnen voldoen. Het komt ons voor dat verschillende **hoofden** der scholen in ons onderwijs, dit aspect (onbewust) over het **hoofd** zien, waardoor er tot nu toe weinig is terechtgekomen van vernieuwing der "leerplannen" in het huidige basisonderwijs op Aruba. Schoolwerkplanontwikkeling en schoolorganisatie vormen een integraal geheel. Werken aan een schoolwerkplan betekent dus ook: veranderingen in de organisatie van de school t.a.v. communicatie, planning, teamfunctionering. Wat ook belangrijk is; schoolwerkplanontwikkeling overstijgt op bepaalde momenten het klasse-karakter, waardoor fixatie van de onderwijsgevende ten aanzien van de autonomie die hij geniet, problematisch is.
Schoolwerkplanontwikkeling is niet alleen een onderwijstechnische kwestie, maar vereist een gedegen en constante samenwerking van de teamleden. Persoonlijkheidsaspecten dienen dus zeker niet onderschat te worden. Veranderingen in de organisatie van de school slaan in de eerste plaats op verbeteringen in de overlegstructuur in de school. Ervaringen in het Arubaanse onderwijs duiden aan dat het ontbreekt aan adequate overlegstructuren, waardoor er van teamfunctionering in positieve zin, praktisch niet gesproken kan worden.

Men kent aan schoolwerkplanontwikkeling de volgende functies toe:

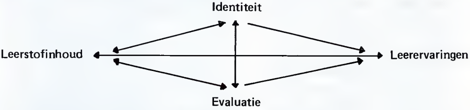
1. **een ontwikkelingsfunctie:** een product moet ontwikkeld worden: het schoolwerkplan.
2. **een teamvormingsfunctie:** optimalisering van het teamfunctioneren.
3. **een reflectiefunctie:** een voortdurend zich bezinnen op de vormgeving van het schoolgebeuren.
4. **een innovatiefunctie:** verandering van de school als instituut.

De samenhang tussen schoolwerkplanontwikkeling en organisatie-ontwikkeling in de school wordt ook wel **schoolontwikkeling** genoemd. Men omschrijft dit begrip als "een permanente en systematische actie", gedragen door alle leden van de schoolgemeenschap, gericht op een in fasen verlopend ontwikkelingsproces van de school als geheel, zodat de doelstellingen beter kunnen worden gerealiseerd. Het ontwikkelingsproces verloopt dan als volgt:

Activeringsproces S.W.P.
projectgroep communicatie netwerk

Uitgaan van de vier functies van schoolwerkplan-ontwikkeling betekent: "vernieuwing van de school". In onze situatie is het dan ook onmogelijk te spreken van schoolwerkplanontwikkeling, indien deze niet geplaatst wordt binnen een totaal nieuw onderwijsbeleid. Een algehele strategie voor curriculumontwikkeling blijkt steeds meer noodzakelijk in ons onderwijs. Naar het model van Kerr is schoolwerkplanontwikkeling aldus voor te stellen.

4. Conclusie.

In dit artikel hebben wij getracht uiteen te zetten dat de ontwikkeling van werkplannen in de school geen "natte vingerwerk" is.
De moedige pogingen van vele schoolhoofden ten spijt, is aangetoond dat schoolwerkplanontwikkeling zeer complex is en de nodige ondersteuning behoeft. Wij zijn evenwel van mening dat bij een gedegen opzet, onderwijsgevenden in dit proces een zeer voorname rol kunnen en moeten spelen. Leerkrachten kunnen hun ervaringen gestalte geven in het plan, waardoor het een dynamisch karakter kan dragen.
Het is duidelijk dat het produceren van een dergelijk document niet meer die functie kan hebben als het traditionele leerplan. Schoolwerkplannen zullen naar gelang de omstandigheden voortdurend veranderd moeten worden.
In het derde artikel zullen wij een heel specifiek onderdeel van schoolwerkplanontwikkeling behandelen, n.l. de vormgeving van de leergebieden en de ontwikkeling van methodes. ●

ARUBAA[…] NEDERLANDS-[…] LITERATUUR I[…]

laatste deel

EEN INVEN[…]

In dit nummer van Skol & Komunidat plaatsen wij het derde en laatste gedeelte van "Arubaanse en Nederlands-Antilliaanse literatuur in het Engels, een inventarisatie" van Wim Rutgers. Ging het eerste gedeelte (S&K no. 7) over de koloniale literatuur van voor en na 1865, het tweede (S&K no. 8) en derde gedeelte behandelen de moderne literatuur na 1954. De poëzie is in no. 8 ter sprake geweest; in dit nummer wordt er aandacht besteed aan het toneel en het proza. Wim Rutgers besluit zijn inventarisatie met een conclusie.

4.2. Toneel

Tot nu toe behandelde ik alleen de poëzie, waar blijven de andere genres? Er wordt op Curaçao wel eens internationaal Engels toneel gespeeld en op Aruba was dat in het verleden ook nog het geval met de **Dramatic Workshop** die in 1950 werd opgericht door Eunice Lang met spelers uit Lago-kringen, en ook met enkele stukken van **Mascaruba**, maar Engelstalig toneel werd en wordt hier niet geschreven.

En er wordt op de Bovenwindse eilanden wel Engels toneel geschreven, maar niet gepubliceerd.

Wycliffe Smith noemt enkel voorbeelden in zijn **Windward Island Verse:**

- Miriam Schmidt: **All mariages are not in Heaven.**
- Ellis A. Lopes: **Independence ... Our slow Death?**
- Neville Lake: **Too much soul.**
- Carmen Simmons en Wycliffe Smith: **A broken Dream** (1979).

Dank zij het Interinsulair Toneelfestival in 1979 en het Internationale Dramafestival van 1984 bijvoorbeeld hebben we ook hier op Aruba enkele van deze Bovenwindse toneelstukken kunnen zien, die diverse thema's hadden als obeah, familieomstandigheden in de armoedige barrack-yard, het probleem van op het eiland blijven of weggaan en prostitutie.

Ik noem nog enkele titels:

- Ellis Lopes: **Mrs. Smith's Predicament** (1979).
- C.A.B. Williams: **Back Yard** (1979).
- Freddy Kissoon: **Zingay** (1984).

The Cole Bay Theatre Company speelde op 17 augustus 1984 nog **Sunuvabitch** van David Edgecombe in Cas di Cultura. Op Curaçao tenslotte schreven Edsel Samson: **On the dark side of the moon** en **A poor Man's Dream**, en Norman de Palm het Engelstalige **Desiree.**

Het moet bij deze opsomming blijven. Er is Engelstalig toneel op de Antillen, er is ook enige toneelliteratuur van eigen auteurs, maar er zijn geen publicaties; zo hoort dit onderdeel eerder tot het toneel dan tot de literatuur op dit moment.

Toch is er nog een belangrijke constatering mogelijk. Terwijl de dichters bijna zonder uitzondering een zeer Engels-Engels schrijven, wordt er op het toneel een gecreoliseerd-Engels gebruikt, waardoor in dit genre iets van de Caraïbische taalproblematiek zichtbaar wordt dat in de andere genres, behalve bij Lasana Sekou, niet geëxploreerd wordt.

4.3. Proza

Het (schaarse) proza vindt met E.A. Johnson en Will Johnson een voortzetting in de trant zoals Kruythoff dat eerder produceerde.

Van E.A. Johnson is een uitvoerige beschrijving bekend van **Life and Adventures: captain E.A. Johnson, Saba, Netherlands Antilles, known as Twenty-one Knot Johnson** (Curaçao, 1950, 158 pp.)

Will Johnson (Saba 1941), de politicus, Curator van het Historisch Archief en redacteur van de **Saba Herald,** publiceerde in 1979 **Saban Lore - tales from my grandmother's pipe,** waarvan in 1983 een tweede aangevulde editie verscheen.

Agnes Simmons (1880-1962), de grootmoeder van Will Johnson, vertelde al pijprokend over de geschiedenis van Saba, die zij vaak weer van haar grootmoeder gehoord had; dat is pure orale geschiedenis!

Veel van dit boek is eerder in de **Saba Herald** verschenen. Het boek is een verzameling van feiten over de geschiedenis van het eiland, over de grote kapiteins in de tijd van de zeilvaart die het hele Caraïbische gebied en de kusten van Noord- en Zuid-Amerika bevoeren, en over beroemde Sabanen "all over the world", de mannen die het kleine eiland verlaten hebben en in de grote wereld carrière hebben gemaakt.

Het is een waardevol boek dat vanuit de eigen waarden een open oog heeft voor de wereld:

"The new Saba rising out of the ashes of slavery, hardship and poverty, through education, tolerance and understanding hopes to break with its centuries of isolation: to put its first timid steps into the 20th century, and to be accepted as a Caribbean island with an identity of its own among the nations of the West Indies."

Het boek waarschuwt ons dat we niet moeten denken dat het identiteitsstreven iets van de laatste jaren zou zijn. Misschien bezat men vroeger wel iets wat daarna verloren is gegaan en de laatste jaren moeizaam teruggezocht wordt. Eén sprekend citaat:

"Many Saban captains and their families moved to Barbados at the start of this century, when in 1906 the Dutch language was introduced as the official language in the island's schools. They wanted their children to be educated in the English language, their mother-tongue and the only one which they spoke at home. They knew by instinct that language and culture cannot be separated without causing irreparable psychological damage to young individuals. Furthermore, the school system of Barbados was known throughout all the West Indies to be excellent."

Plaats zo'n opmerking eens naast de **Amigoe**-discussie van 1915 over de waarde van het Papiamento als cultuur-en onderwijstaal, en vergelijk deze discussies van zeventig, tachtig jaar geleden met de discussies van de jaren tachtig....

Naast het historische gedeelte geeft Johnson enkele verhalen, waarmee we dus weer thuis zijn - in de literatuur. In "Tales of Indians" vertelt hij over "The legend of Johnny Frau and the great injun", dat de strijd beschrijft tussen blanke settlers en de Indianen over de watervoorraden. In "Of ship and Men" lezen we het verhaal van de explosie van de olietanker in 1943, die van Aruba naar Panama voer en waarbij de Sabaanse kapitein omkomt, terwijl de andere opvarenden worden gered na een week op een vlot te hebben gedreven. Ook andere belevenissen van Sabaanse zeelieden worden aangehaald. Het verhaal "Big Jim" gaat over de grootste en sterkste man van Saba die zichzelf verdrinkt na in de gevangenis te hebben gezeten.

NSE EN ANTILLIAANSE N HET ENGELS

TARISATIE

Will Johnson zelf vertelt in twee 'stories of childhood' onder de titel "Coming of age on Saba' over de komst van de eerste koelkast en de eerste jeep op het eiland, in 1947: "Hotter than ice" en "The great sheep."

En dan is er tenslotte de enige roman die ik kon vinden, de van Arubaanse bodem afkomstige **Moonlight over Basiruti,** door Sophie Armand, van 1960.
Hoofdpersoon is de 45-jarige Eduardo Kelly, juridisch adviseur van de regering en al 21 jaar redelijk gelukkig getrouwd met de blonde Hollandse Annie; ze hebben drie volwassen kinderen die al uit huis zijn.
Deze succesrijke middenstander Kelly komt in aanraking met de ruim tien jaar jongere Amerikaanse journaliste Felicia Arnould, op wie hij hopeloos verliefd wordt. Hopeloos, want hoewel zijn liefde wel beantwoord wordt door haar, kan ze immers niet omdat hij verantwoordelijkheden tegenover zijn gezin heeft.
In feite beschrijft dit verhaal de wel wat late 'mid-life-crisis' van een man die van zichzelf zegt: I'am at the cross-roads of my life.
De uitwerking van dit gegeven is zwak door een onnatuurlijk aandoende taal en door vele moraliserende beschouwingen waarmee de auteur geregeld haar verhaal onderbreekt. Wel krijgen we een beeld van het leven van de betere standen op Aruba in de jaren vijftig en het gezelligheidsleven in Basiruti, het Strandhotel en Trocadero.
L.J. van der Steen noemde het boek in een korte recensie in de **Nieuwe West Indische Gids** van 1961, p. 175/176 "een zeer Antilliaans boek."

5. Conclusie

Wycliffe Smith klaagde erover dat er zo weinig bekend is over en aandacht werd en wordt besteed aan de literaire voortbrengselen van de Bovenwindse auteurs. Hij slaagde er met zijn uitgaven in een tipje van de sluier van onbekendheid op te lichten.
Een vergelijking. Als men in Nederland — ook in vooraanstaande culturele tijdschriften als **De Gids** — al eens iets schrijft over Antilliaanse letterkunde zijn dat altijd van die encyclopedische over-

De teksten van calypso's zijn het bestuderen waard.

zichtsartikelen, zonder verdere analyse en interpretatie, vaak zelfs met veel fouten. Wegens de onbekendheid met de materie komt men niet verder dan dat.
Ik ben me ervan bewust dat ik met deze 'inventarisatie' hetzelfde gedaan heb — om dezelfde reden en hoogstwaarschijnlijk ook met fouten en omissies.
Bijvoorbeeld heb ik helemaal niets opgenomen over de calypso's ter gelegenheid van de carnavalsvieringen. Een bestudering van die teksten zou zeker binnen de taak van de literatuurgeschiedenis vallen.
In het algemeen zal trouwens door mijn opsomming van namen en titels duidelijk geworden zijn, dat er nog veel systematisch geïnventariseerd en bestudeerd moet worden om tot een degelijke beschrijving te komen.
De **Encyclopedie van de Nederlandse Antillen** schrijft over "Engelse literatuur": "Een onderscheid in verschillende stromingen en bewegingen is voor de Engelstalige literatuur van de Antillen moeilijk te maken."
Wel schrijft Carel de Haseth dan even verder:
"Terwijl de oudere dichters als thema de natuur van de eilanden en niet zelden religieuze motieven gebruikten, is er bij de jongere generatie een duidelijker zoeken naar eigen waarden en een sterk sociale bewogenheid te bespeuren."

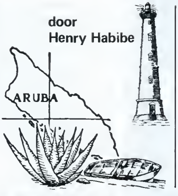
Ik hoop in elk geval te hebben aangetoond dat
- er ook in het Engels de tweedeling orale - geschreven literatuur gemaakt wordt;
- er ook in het Engels koloniale literatuur was - naast de Nederlandse. De Antilliaanse literatuur begon zelfs in het Engels;
- er zich parallel met de overige Antilliaanse literatuur in het Spaans en Papiamento op de Benedenwinden, aan het einde van de 19de en in het begin van de 20ste eeuw een Engelstalige literatuur ontwikkelt op de Bovenwinden;
- van een aanvankelijke verering van het moederland door koloniale auteurs, via een benadrukken van het eigen idyllische eiland en zijn natuur, zich een kritischer houding ontwikkelt tegenover eigen zaken en het moederland, dat er sprake is van een uitdragen van zwart bewustzijn dat aansluiting zoekt bij de Afrikaanse cultuur;
- een dergelijk verschil meestal gepaard gaat met het gegeven dat de vertegenwoordigers van de eerste groep op het eiland bleven en de dichters van latere tijd een tijd studerend in het buitenland doorbrachten;
- van nabootsen van Europese vormen (sonnet!) zich een poëzie ontwikkelt met andere vormen die vaak aan Afrika ontleend worden;
- veel werk poëzie is, het genre dat zich veel verder ontwikkelde tot op heden dan toneel en proza;
- veel literair werk relatief geringe bekendheid geniet, omdat het nauwelijks tot over de beperkte eilandsgrenzen reikt, ondanks het gebruik van een wereldtaal. Wat voor het Papiamento te verwachten valt is voor het Engels in dit geval niet vanzelfsprekend.

U moet nu maar van mij aannemen dat deze punten ook gelden voor de Caraïbische literatuur in het algemeen en zeker voor de Antilliaanse.
Daarom mogen deze overeenkomsten voldoende bewijzen dat ons uitgangspunt inderdaad fout was: laten we na deze kunstmatige grensafbakening de "Arubaanse en Nederlands-Antilliaanse literatuur in het Engels" daarom weer integreren in de totale, veeltalige Antilliaanse of beter nog de Caraïbische literatuur. Maar dat zou een geheel nieuwe lezing opleveren, waaraan ik hier niet meer begin.
Laten we hopen dat we in onze studie ooit zover komen dat een dergelijk uitgangspunt ook praktisch verwezenlijkt kan worden, omdat het benodigde basismateriaal daarvoor dan aanwezig is en toegankelijk voor onderzoek. ●

Wim Rutgers
13 april 1986

INGEZONDEN

Van den Brink over ARUBA

door Henry Habibe

Reis naar de West door H.M. van den Brink (1986) is een verslag van een tocht die deze redacteur van de **NRC Handelsblad** over de Nederlandse Antillen heeft gemaakt. Het gedeelte gewijd aan Aruba (ongeveer 15 pagina's) is een beschrijving (in a nutshell) van de tragiek van dit eiland.
De schrijver herinnert ons eerst aan de tijd dat er op Aruba geen waterleiding bestond, geen stroom en nauwelijks genoeg eten voor de achtduizend inwoners. Wel heerste er scheurbuik, de "volksziekte".
Wij ervaren daarna de welvaart, de economische vooruitgang die Aruba met de komst van Lago heeft doorgemaakt. De bloei van het toerisme, de "Amerikaanse aanblik" die Oranjestad vandaag de dag biedt en de politieke separatistische beweging, waardoor Aruba eindelijk los van Curaçao is komen te staan.

Maar mèt de afscheiding van Curaçao is het eiland tevens in een economisch dieptepunt geraakt (de Lago sloot zijn deuren, na toepassing van de "lay-off"-politiek gedurende de laatste 20 jaren, eindelijk in 1985). De schrijver heeft de ontwikkeling weergegeven van een armoedig eiland naar een zeer welvarend eiland, waarna er weer een verval is ingetreden. Aan het politieke gebeuren van de laatste jaren besteedt Van den Brink aandacht door o.a. het volgende te schrijven: "Aruba beschouwt Curaçao, met zijn grotendeels van voormalige slaven afstammende bevolking, als een typisch negereiland". Daarna merkt hij ironisch op: "De hardwerkende, realistische Arubanen daarentegen zijn trots op hun Indiaanse en Spaanse bloed, terwijl de laatste van de Indianen die het eiland eens bewoonden toch al bijna honderd jaar geleden is gestorven". De ironie zit natuurlijk in het kwalificeren van de Arubanen als "realistisch", terwijl de Indianen reeds lang uitgestorven zijn en er in werkelijkheid sprake is van een smeltkroes van zeer verschillende bevolkingsgroepen, inclusief de negroïdebevolking.
De opmerkingen m.b.t. de heerschappij van de Movemento Electoral di Pueblo zijn ook treffend. De MEP wordt als één van die opportunistische partijen afgeschilderd en Betico Croes treedt naar voren als een trieste figuur: De volksmenner die in urenlange redes de sentimenten van zijn publiek zo wist te bespelen dat menigeen in snikken uitbarstte, zag er van dichtbij bleek en pafferig uit". De schrijver weet te vertellen dat Betico Croes de eerste president van het eiland wilde worden, maar dat de MEP de verkiezingen van november 1985 "smadelijk zou verliezen". De dubbele tragiek van de Arubaanse strijd wordt nog eens onderstreept: "In de nacht van 31 december op 1 januari, luttele uren vóór de status aparte een feit zou zijn, reed de afgewezen politicus met zijn auto tegen een boom (...) Het leek een ouderwets koningsdrama..."

Ook het ontbreken van een kultureel bewustzijn wordt onderkend. In het Museo Historico Arubano was er "een zeer geordend niets tentoongesteld". Felipito Tromp — de Gouverneur van Aruba — gaf toe — aldus Van den Brink — dat de cultuur op Aruba nauwelijks de aandacht van het eilandbestuur had. Daar zou Alice van Romondt — de directrice van de Biblioteca Nacional — het ook mee eens zijn.
Ten aanzien van het besef van een eigen taal vond Mw. van Romondt dat niemand zich op het eiland druk maakt over de strijd voor het Papiamentu. Wat betreft de rol van het Nederlands had de schrijver geen betere informant kunnen vinden dan de heer Wim Rutgers, leraar Nederlands aan het Colegio Arubano, die ervan overtuigd blijkt te zijn dat deze taal "ten dode opgeschreven" is. De reactie hierop van Aletta Beaujon, nl. dat het Nederlands voor haar als dichteres "onontbeerlijk" is, doet niets af aan dit feit. Een socio-lingüistisch onderzoek dient vooraf te gaan aan de vraag of het Nederlands zal blijven voortleven. De dichters, die in het Nederlands willen schrijven (omdat ze dat niet in de volkstaal kunnen), zullen zich bij de resultaten van dat onderzoek moeten neerleggen.
Het getuigt bovendien niet van realiteitszin, indien we geen rekening houden met de geopolitieke ontwikkelingen van Aruba. Van de andere kant is de veronderstelling, dat het schrijven van poëzie in het Papiamento (inclusief de uitdrukking van de emoties) ook bij andere dichters niet zou lukken (zoals bij Aletta Beaujon) al heel lang door Pierre Lauffer weerlegd. Dit is natuurlijk een kwestie van verbondenheid tot de taal.
Mw. Beaujon schijnt veel waarde te hechten aan het feit dat Cola Debrot "een zekere afkeer van die taal" (het Papiamento) ontwikkeld heeft. Dat hebben mannen als Pierre Lauffer, Raul Römer en Luis Daal (om maar een kleine reeks te noemen) niet gedaan. Deze hebben het Papiamento zo diepgaand bestudeerd, dat zij er een volwaardig expressiemiddel van hebben gemaakt.
Het Papiamento is voor iemand als Lauffer een taal geworden, waarmee hij — om zijn eigen woorden in het Nederlands weer te geven — "alle denkbare emoties heeft kunnen kneden". Hoe zou men daartoe in staat zijn, indien men een afkeer tot het Papiamento heeft?
Overigens, het hele verhaal over het wezen van Debrot valt buiten het kader van het Arubaans gebeuren. Dit had Van den Brink kennelijk niet in de gaten.
Aan het eind van het verhaal komt er een subjectieve toon naar boven. Met Charly Brouns heeft de schrijver een rondrit in San Nicolas gemaakt. Als deze café-houder hem laat zien wat een glorie deze stad ooit heeft gekend en zegt wat hij allemaal niet zou doen om er weer iets van te maken, denkt Van den Brink: "Alleen voor die wuivende handen al had ik hem (Brouns) op dat moment graag de drie miljoen gulden gegeven die de Nederlandse regering even tevoren aan een paardenfokker in België had beloofd om plannen te bedenken voor een nieuwe toekomst van Aruba".
Het is duidelijk dat Van den Brink niet onaangeroerd is gebleven door het lot van Aruba. ●

... de bloei van het toerisme ...

A. van Romondt: "Niemand maakt zich druk over de strijd voor het Papiamento."

"III Jornadas Universitarias de la literatura infantil y juvenil", Merida, 11-14 yüni, 1986

Konta kuenta i edukashon

Den luna di aprel di e aña aki studiante- i dosentenan di APA a bishitá Merida (mira S&K 4/86), un bishita mashá interesante i fruktífero. Na e okashon ei APA a haña un invitashon pa asistí na e dianan di estudio tokante literatura hubenil i infantil ku lo a tuma lugá na yüni. Ku supsidio di UNOCA (Union di Organisashonnan Cultural Arubano) a bai un delegashon di dos persona, esta Olivia Figaroa, bibliotekaria hubenil di Biblioteca Nacional di Aruba, i Joyce Pereira, dosente na APA. E "jornada" tabatin komo tema sentral e *balor di kuenta i di kontamento di kuenta na skol, tanto na skol pre-básiko komo básiko*, i e tabata konsistí di diferente charla siguí pa diskushon i tayer.
E audiensia tabata regular (mas o menos 40 persona tur dia) i tabata remarkabel kon entusiasmá e partisipantenan tabata.
E "jornada" tabata un éksito i riba e último dia un komishon a keda formá pa organisá e di kuater "jornada" di otro aña. Olivia Figaroa i Joyce Pereira tur dos a bira miembro di e komishon aki ku lo tin komo promé tarea pa bini ku e temanan pa e siguiente "jornada".
Den e artíkulo aki nos ta trata di duna un resumen di e dos tópikonan prinsipal. Tabatin asina tanto punto importante ku a bini dilanti, ku ta imposibel pa mensioná tur; e resumen aki pues lo ta un poko fragmentario. Kisas tambe hopi punto ta konosí, pero nos ta kere ku ta bon pa ta konsiente di nan balor i pa mira kon nos mes ta hasi uso di nan den nos klas.
Podisé nos mes por organisá un tayer tokante kuenta i kontamento di kuenta pa nos maestronan aki na Aruba!?

La narracion oral y la escuela

E persona enkargá ku e parti aki di e "jornada" tabata Isabel Zerpa di Instituto Nacional del Folklore. E profesora aki ta miembro tambe di e grupo "Cuenta Catia Cuento". El a konta mashá hopi di su eksperiensia ku kontamento di kuenta, espesialmente riba "plaza", (esta den aire liber, manera den parke, riba plasa) pa un públiko hopi variá.
En realidat "Cuenta Catia Cuento" ta un eksperimento ku ta trata di rebibá e kustumber bieu di konta kuenta na otro, algo ku aki na Aruba tambe nos tabata konosé, pero ku a bai perdí pa motibo di e bida "moderno" ku nos tin awor.
Kontenido di su charlanan:
E persona ku ta konta kuenta mester ta interesá den loke e ta konta i esei ta konta sigur-sigur pa e maestro tambe. Komo kontadó di kuenta bo mester gusta loke bo ta konta i kere den dje tambe, sino bo no por transmití nada pa e mucha.
E punto di salida semper mester ta e mucha; mester tene kuenta ku su nivel di desaroyo, su sintimentonan, su interes, èts.
I nos no mester lubidá ku un kuenta ta material ku por konsientisá mashá hopi mes: konsientemente o inkonsientemente nos ta transmití balornan i/o prehuisionan ora nos ta konta. Aunke ta asina tambe ku no tur ora den un kuenta aspektonan i balornan pedagógiko mester hunga un ròl; e aspekto rekreativo tambe ta importante.
Tin un diferensia grandi entre konta i lesa un storia for di un buki. Ora ta konta kuenta e kontakto entre e kontadó i e mucha ta mas direkto i e partisipashon di e mucha ta mas grandi tambe. Ideal ta pa laga e muchanan sinta den un sírkulo.
Mester duna e mucha mes tambe oportunidat pa konta, por ehèmpel tokante loke a pasa den fin di siman. Ta masha hopi storia bo ta haña asina, pasobra tur mucha ta konta algo otro.
Konta ta komunikashon i mester stimulá esei. Spontaneidat ta hopi importante ora ta konta. I no mester tin miedo di improvisashon, ni di un poko eksagerashon.
Komo kontadó di kuenta nos mester realisá lo siguiente:
— konta kuenta ta konsientisá;
— konta ta eksigí un preparashon mashá kuidadoso;
— un kuenta ta arte di **palabra**; tur e otro aspektonan manera moveshon, zonido por enrikesé e kuenta.

→

Nos sa ku e punto di salida mester ta e mucha. Esei kier men ku komo kontadó di kuenta bo mester konosé bo públiko. I a base di esei bo mester selekshoná e kuentanan. No skohe un storia muchu largo, pasobra un mucha ta kansa lihé. Importante ta pa e kontadó ta konsiente di e echo ku no t'e mester lusi, ta e **kontakto** ta importante.

Kon nos tin ku skohe un kuenta?

— Nos tin di parti di un motivashon interno i
— tene kuenta kontinuamente ku nos públiko, den e kaso aki e muchanan.
— E kontadó di kuenta mester lesa hopi pa por skohe i
— mientras e ta lesa e mester kuminsá pensa kon ta adaptá e storia; semper adaptá un storia na e públiko, den tur su aspektonan. (Mester hunga ku p.e. e personahenan, e susesonan, e palabranan, e moveshonnan, e espasio, e tema. Kon nan ta i kiko mi por hasi ku nan? Mester hunga ku bo stèm. (Hopi importante!)
— Mester pensa tambe kiko bo kier bisa, kiko bo kier transmití ku e storia aki.
— Importante tambe ta pa pensa riba kiko e públiko lo kier pa bo hasi ku e storia.
— Mester skohe e vokabulario adekuado, e idioma. Pa loke ta e aspekto aki tin tres elemento sumamente importante: e idioma semper mester ta:
  1. simpel: sin frase largo òf kompliká;
  2. popular: no gròf, pero un idioma ku ta alkansá un públiko grandi;
  3. bunita: no nesesariamente poético, pero en todo kaso **natural** i riko na palabra i ekspreshon, ku fantasia.

Pa loke ta tema i mensahe:
Esakinan mester ta relashoná ku nos bida diario i no ta nesesario tampoko ku e storia tin un funshon didáktiko tur ora. Un storia ta **medio** didáktiko, **no** un meta didáktiko, e mester tin un mensahe ku ta inspirá nos.
E kontadó mester ta sumamente krítiko, espesialmente ora ta trata di kuentanan di ada por ehèmpel, ku ta transmití normanan ideológiko ku no ta kuadra ku nos imagen di hende (p.e. blanko, blònt = bunita i preto = mahos òf sushi).

Algun rekomendashon:
— no añadí un moral na final di e storia;
— no hinka sintimentonan di duele, di lástima den e storia;
— no skohe storia ku ta mucho emoshonal i emoshonante;
— no skohe storia ku elementonan sensashonal i ku tin demasiado eksagerashon;
— no skohe storia ku ta mucho largo, un mucha ta kapta un storia kòrtiko mas lihé; si un storia ta mas largo, mester yen'e ku mas elemento pa mantené e atenshon.
— no konta e mesun storia mas ku dos òf tres biaha;
— no siña un storia for di kabes pa kont'e, kòrda riba e spontaneidat; pero si un storia tin frase i palabra importante, trata di kòrda nan; si bo lubidá nan, bo por improvisá, pero pèrkurá si pa bo mantené e **struktura** di e storia;
— Konta ta manera un ritual: e kontakto entre e kontadó i e storia por ta hopi grandi;
— konta no ta teatro;
— bo mester tin sigur ku e públiko ta kapta e storia, sino no kuminsá mes: intonashon, volumen, proyekshon, moveshon, èts., èts., tur esakinan ta importante; ensayá ku un kasèt i/òf konta e storia pa un persona òf un grupo ku por duna komentario;
— evaluá e storia i bo kontamento ku e muchanan.

Merida.

Creatividad y educacion

E parti aki tabata na enkargo di Rosario Anzola, profesora i eskritora, i tambe kompositora i kantante di kantika pa mucha, loke nos por a eksperienshá riba e anochi di klausura.
Rosario Anzola a trata e lugá ku kreatividat tin den edukashon.
Despues di duna algun konsepto di kreatividat, el a elaborá riba e diferensia entre pensamento divergente i pensamento konvergente (mira kuadro 1), riba e diferensia entre inteligensia i kreatividat (mira kuadro 2), pa sigui ku e opstákulonan pa i e blokeonan di kreatividat, hasiendo uso di "Techniques of Creative Teachings" di Ralph J. Hallman, publiká den *Journal of Creative Behaviour, 1969*, I pg. 325-330, i di "Creatividad y Escuela Básica" di Jaén de Castillo y Tejada, El Mácaro, pg. 16-17.
Loke Rosario Anzola a mustra den su charlanan ta ku komo edukador nos mester ta mashá konsiente di nos mes komportashon en relashon ku e mucha den tur sentido: kada tipo di aktitut di e edukador por tin konsekuensia positivo òf negativo serka esun ku e ta eduká.
Nos aktitut por krea deskonfiansa, insiguridat, miedo, kulpa, lástima, rechaso, rabia, èts., èts. serka e mucha, pero lo tabata mihó si nos a krea konfiansa, siguridat, balor, aseptashon, amor, kariño.
Nos mester ta pues hopi konsiente di loke nos aktitut por provoká. Lo ta bon si nos eduká e mucha ku e kriterionan di libertat reponsabel, en bes di sobreproteh'e. Sobre-protekshon tambe ta kibra spontaneidat i inisiativa propio di e mucha.
Komo educador nos mester stimulá ku e mucha ta siña saliendo for di su propio inisiativa.
Nos sa ku nos ta breve tokante e parti aki, pero esnan ku kier profundisá nan mes mas den e tópico aki por akudí na APA pa un kopia di e papel konserní. ●

PENSAMIENTO CONVERGENTE	PENSAMIENTO DIVERGENTE
Se rige por los mismos patrones.	Rompe las estructuras existentes.
Busca lo cierto, lo correcto.	Busca lo nuevo, lo distinto.
Sigue rutas rutinarias.	Abre nuevas vías y las experimenta.
Se conforma con la mejor manera.	Incursiona muchas maneras.
Utiliza la secuencia A-B-C-D.	Salta, no sigue la secuencia Genera otras.
Se mueve con propósito definido. Es analítico.	Puede moverse sin ningún propósito. Es provocativo.
Responde a un proceso finito.	Responde a un proceso probalisístico.

KUADRO 1

INTELIGENCIA	CREATIVIDAD
Pensamiento convergente: búsqueda de una solución única.	Pensamiento divergente: búsqueda de todas las soluciones posibles.
Tiene predominancias: concretas y sensoriales en unas personas, abstractas y conceptuales en otras.	No hay predominancias: el denominador común es la percepción de las relaciones inusuales.
A nivel operatorio (según Güilford) es una actividad de producción aplicada a problemas determinados.	Es un proceso de producción de nuevas formas, por tanteo experimental.
Canaliza la actividad mental hacia formas restrictivas, con sometimiento a consignas apremiantes.	Hay aventura y fantasía: se recurre más a la originalidad que al conformismo.

KUADRO 2

Rubainitas o algun rekuerdo di VLA-VLA-VLA

DENIS HENRIQUEZ
Capelle a/d IJsel

Mas o menos dies aña pasá, na desèmber 1975, un grupo di miembro di loke e tempo ei tabata VLA, a organisá un Bon Aña Kabaret, manera un sorto di dande satíriko pa selebrá kambiamento di aña. Atrobe na yüli 1976 e grupo ku yen di entusiasmo a presentá su di dos kabaret, e biaha aki dediká na Aruba, manera e kantika na fin di e presentashon;

nos Aruba t'un perla na kant'i lamá
den murmuya di ola e ta sasegá..

Pero tambe, manera e kantika di apertura:

Aruba,
waar in d'ambtelijke laapbaan
politieke vriendjes voorgaan..

Entre ramanse i krítika tur e fasetanan di 'nos dushi Aruba' a keda iluminá ku tekstanan, kantikanan i tableaux vivants. Tabata e tempo ku e isla tabata kai bou di e reinado di Cha Tiger, asistí dor di un kantidat di Gonzalito ku tabata bula rònt di su trono i kame fei su man. Tabata e tempo di e gran guera entre e 'komunistanan fonalógiko', manera un diario lokal a bautisá algun maestro di VLA, i e reakshonarionan etimalógiko.

Tabata e tempo tambe di e kongreso tokante 'Het Zittenblijversprobleem', esta den edukashan, kamprondemi bon, na den politik, pasobra ei den nunka ningun hende tabata tin problema ku keda sinta. Fuera di esei, material tabata brota tur kaminda ku bo wawo para.
Kabritonan lòs tabata tin libertat total pa vret kada blachi bèrdè ku nan ta wak. Ningun hende par a hasi algu kontra nan, pasobra serka nos, 'heilige koeien' t'e kabritonan.
Papel di wc tabata dòrna nos kadushinan i autonan bieu tabata kore bai muri den tur skina di mondi. Bo no mester tabata tin fantasía pa traha un kabaret. Yefrounan di skol mes tabata inspirashon p'e talentonan poétiko.

Yefrou lagami keda sinta

N' ta hasi hopi tempo
ku kada much'i skol ta bini kas ku bàlàbònchi
di tantu kame kankel
di tantu wanta sla
si aap, naat, mies,
na ta drenta fasil den kabes.
ku'n pida palu a kant'i man
meneer ta dal'e manda bou.
si di mieda ba susha bo karsan
ba tin di warda te skal kaba
pa meneer bin spuit e pupu
k'a kuaha riba ba.
awendia kos a kambia
munda n' ta mundu di pramé
yefraunan hoben elegante
lep kòrá, lambrishi afá
ku bas suabe eduká,
en bes di dalb'un piks
nan ta sunchi ba kabes.
nan ta skuchaba i kamprendeba
nan ta hunga kuba den zandbak
i di un manera natural
nan ta siñabo kan pa konta
un, das, un, dos,
riba e ritma di nan kaná
si yefrou bin para band'i ba
ku su perfume delikada
ai, ba'n ke skit fei band'i dje.
i si fin di aña yega
i ba tin di troka klas
bo ta hisa dede te den shelo
yefrau, yefrau, lagami keda sinta.

Lagami rekarda tambe nos Janshi, nas Rasalinda.

T'ami ta Janshi, kabes di batata,
di mitá Aruba mi ta kere, mi ta tata.
Mi t'un tara, mi t'un macha
n' tin un chick ku pasa band'i mi
ku par salba di mi kacha.
Friend, t'ami mes ta Janshi,
hamas m'a yeg'i faya
si mi pane wawa rib'un saya.
Mi kabes ta lombra di brylcream
i n' tin muhé ariba Ruba
ku n' ta hañami dushi manera ijscream.
Mi ta sabaria spesial polechi
esnan yàn ku kara nèchi
habensitanan di tur tamaña;
Pakiko warda kurpa kria
neishi di haraña?
Mi ta kòrda e masa Rosalinda
yanga sali fei La Linda.
Trankil, trankil, m'a tirè un basilan,
mi di, mi di,
Ba ta ban'we nachi Sheraton?

Lake a pasa ku Rasalinda Jan Autsema ta kanta den su kantika 'Het levenslied van Rosalinda'.

Dit is het levenslied
van 't meisje Rasalinda
verlegen was zij niet
zij woonde te Salinja.
Zij was nog jong en mooi
Haar lichaam heel begeerlijk
zij vrijde in de rooi
en Rosa vond dat heerlijk.

Maar na verlaap van tijd
't is werk'lijk heel schandalig
werd Raasje sluw verleid
haar vriendje vand het zalig
Hij zau nu met haar pa
gaan praten aver trauwen
maar nag geen week daarna
vrijd' hij met and're vrauwen.

In wanhaap en verdriet
gezeten op het muurtje
alleen met een kabriet
wacht'zij hem menig uurtje
tataal kapat is zij
de kansen van Rooslinda
bij hem zijn nu vaarbij
en aak bij al haar vrienden.

Zij heeft nu grijzend haar
de vrauw, Neurasalinda
zij waant al achttien jaar
bij haar schaanzusje Swinda
Ik zing dit draevig lied
van 't leven dat zij miste
zij warriet verder niet
als byside en typiste.

I dies aña despues? Kiko a para di tanto kas?
Awendia Janshi ku su Rasa, ku su Linda i un mantón di Rasalinda ta djòdjò te bai gol den Visage i Scaramouche. Hende muhé na ta e soketenan di antes i danki Dios. E yefrou di skol ta semper bai haben i elegante, ku asta mi mes kier keda sinta. Pera kiko a para ku palitik? Kiko a para di e staria ku e yefrou di skal a kanta?

Den e partinan mas tropikal di e reinado di Shon Arei tabatin 6 isla chikito manera punta di feneta randaná dar di lamá. Den e tempo di nos storia e gobernashan di e islanan tabata den man dje isla di mas grandi kaminda Kampa Nanzi i Kompa Mack, mihó kanosí koma Tragasaya, dos figura ilustre tabata doño di un NV. Nan tabata hende eduká ku ta stima pueblo i semper den nan boka tabata resaná promesa pa e pueblo humilde haña partisipashon darná ku yen de *"feedback"*. Esaki muchanan ta un palabra ingles. Feed ta pia i back ta atras, kemen "un pia den bo atras". Manera e tradishan di e islanan ta preskribí, regularmente e gabernadornan mester bai hasi Shan Arei un bishita pa weita si nan par a haña plaka fia. P'esei e islanan a drenta historia kanosí bau di nomber di "Ban Fias". Partiment' i plaka sí *semper* tabata un problema i no a dura hopi ku e otro islanan a bira malkontenta i nan a kuminsá eksigí un parti, ku segun nan , tabata rasonabel.

Pera esun ku a hasi mas buya, tabata e isla kaminda Cha Tiger, hel hel di furia,

→

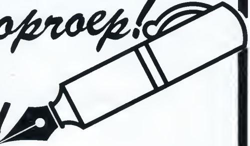
tabata biba. Fei mondi leu e bos di Cha Tiger a konkistá su pueblo i no a dura hopi ku, pa salba kurpa, Kompa Nanzi i Tragasaya mester a atmití Cha Tiger den gobernashon. Cha Tiger, hopi kurason poko kabes, a disidí di manda Kompa Kibra Kos bai goberna. Esei si a bira un desaster, muchanan! Unda ku Kompa Kibra Kos pone su pía tur kos tabata kita kai na wèrki, kuadronan foi muraya, tur skruf tabata lòs foi porta i asta stul ku mesa a bira wabi i un pa un a kai foi otro. Asta e amistat bieu di Kompa Nanzi i Kompa Mack a krak basha bin abou. Asina sí bo no por gobernà, muchanan. Ya e mesa di gobierno tabata manera balia riba un pia i ku mashá doló di kabes nan por a stòp e di tambaliá.
Antó figurabo ke mester kai riba pia di Cha Nanzi kibra su andá.
Nanzi ku orden di Shon Arei a disidí di bènchi Kompa Kibra Kos i ku rabo meimei di pia e Kompa aki a regresá su isla kaminda Cha Tiger a halsa, kuminsá bula rònt meskos ku barbulèt, menasá tur hende i pa kolmo tambe kuminsá kibra kos, pero awó den su mes kas. Ya kaba e kas di Cha Tiger a bira fofo i pueblo a kuminsá haña miedo, pasobra kisas un palo di awasero e lo no por wanta mas. Nan ta weita ku tempo a sera i warwarú a drenta. (bel ta bati) Muchanan, bel a bati, skol a kaba i un otro biaha nos lo weita kon nos storia a terminá ....

Kon e storia aki a terminá, tur hende sa. Cha Tiger a boltro fei su trono, e Gonzalitonan a bai sosega den nan neishi di oro, pero amor pa plaka.....si no a bai fei moda. Añanan a pasa i 1984 ku su sabor kasi Orwelliano a hasi nos mundu di bleki kai den otro.

Sinembargo
politik ta produsí,
produsí palabra ketu bai.
i
no hay bolivar
no hay crudo
i Yankee dollar mes
a laga kai.

Despues di tempo VLA a keda transformá den SIMAR.Hopi kos a kambia, hopi a keda meskos i te ainda bo por haña kabaret tur parti riba kaya. P'esei, loke mi ta puntra mi mes ta: UNDA E FOLLOW-UP A KEDA? ●

Laatste oproep! Laatste oproep!

Zijn er mensen onder onze leden die ook eens de handen uit de mouwen willen steken en de pen ter hand willen nemen? Als er niet minstens 5 (vijf) nieuwe leden uit uw midden komen om de redactie te versterken, is **no. 10 - 1986 de allerlaatste 'Skol'** die er helaas zal verschijnen.
U wilt toch niet beweren dat er op heel Aruba geen onderwijzer(es) is, die iets kritisch en nuttigs kan schrijven? Kom nou! Laat uw blad niet roemloos ten onder gaan!
Geef u **nu** op als redactielid!
Tel. 24219, 32637, 22029, 21626, 49050.

grawata

1988: "Wat voor diploma heb je?" "MAVO-4 meneer, kijkt u maar, zwaar pakket ..."
"Ja, dat is best, maar van welke school? Klein, Croes, Laclé, Sognier ...?"

Posibel solushon: Si Aruba fiha e dianan di èksamen un dia despues di esnan di Kòrsou, i sera e liñanan di komunikashon (of e muchanan mes), nos por kumpra e èksamennan trahá na Kòrsou na *baratiyo* ...

Wat zeur je nou? Mito heeft 't toch altijd heel duidelijk over de kwaliteit van het on*derwijs* en niet over de kwaliteit van de *examens*?

Pensamento di Directie Onderwijs: Si nan a guli e diplomanan yen di fout asina trankil e aña aki, bo ta kere ku nan ta wòri pa e èksamennan mes otro aña?

Swain-wharf of A.V. P.ain-wharf?

't Is weer zo stil de afgelopen tijd. Kan er hier nou niet eens een beerput worden opengetrokken? (Que hubo, Toko?)

Would you believe that in this computer-decade high-tech everything, test-tube baby's, dutiful citizens here on our friendly island, can spent more than two hours just to pay their multiple waterbills in a suffocating hot government-office?
That is called 'Era Nobo'! I wonder how much time I'll spent at the 'ombudsman' ...

Voor ons is deze regering ook voor haar 2e tentamen gezakt: als je na ruim 300 dagen nóg niet hebt uitgevonden waar die 340 miljoen is gebleven ...

Lijflied van de coalitie: "Stil maar, wacht maar, alles komt goed ..."

Ik heb nog steeds last van die droom van Henny bij een benzinepomp ... (wanneer openen ze nou dat psychiatrisch centrum eens?)

En toch heeft Nel iets aan S&K gehad: al die stukjes die wij vroeger tegen *zijn* regering schreven, gebruikt hij nu tegen de jongen van Henny ... (soms verandert hij er *zelf* iets in!)

To use your body as an instrument of art is beautiful. But to make your body ridiculous, covered with a few glittering nothings, staggering and stumbling clumsy during the so-called high-rated, most 'amusing' show every sunday-evening, pretending you're *dancing*, is downward a pitiful disgrace ...

An overview of CARIBBEAN SOCIAL REALITIES

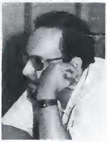
Paper presented at the Regional Evaluation Seminar of the Leadership Development Programme - Phase II of the Caribbean Area Committee of YMCA's; Aruba: October 31 - November 2, 1986.

Introduction

When addressing the topic "Caribbean Social Realities" one can opt for either a thematic or an encyclopedic approach. During the last quarter of 1968 a group of sociologists attached to the St. Augustine branch of the University of the West Indies delivered a series of lectures at the Public Library in Port-of-Spain.

These lectures dealt with Caribbean social problems such as juvenile delinquency, drug addiction & racial prejudice, and they were later published in a small volume edited by Malcolm Cross.
Looking at the way this group of sociologists addressed the topic "Caribbean Social Problems" we can clearly see that they opted for the thematic approach, selecting certain specific social problems to be dealt with at some length.
At this occasion I would like to take the other road, i.e. the encyclopedic or panoramic approach. Given the fact that this seminar will address itself to the evaluation of Phase II of the Caribbean Leadership Development Programme of the YMCA, I think I can be of most help to you by painting as complete a picture as possible of the Caribbean realities, as a background against which to discuss the merits of your programme.

Being myself a sociologist, it will come as no surprise to you that my analysis runs along the lines of the traditional division of society into an economic, a political, a cultural and a social subsystem.
So, let us start our discussion by looking at the present economic realities we, the Caribbean people, have to confront.
Throughout my analysis my frame of reference will be basically the non - Spanish speaking Caribbean, but I am sure that our friends from the Dominican Republic will recognize enough of themselves in what I have to say.

by: Ralph R. van Breet

Caribbean Realities: The economic subsystem

Ask any person in the Caribbean to characterize the present economic situation of the region and the answer will most likely be: "Times hard!".
Some will look at the traditional economic indicators and tell you that:

* since 1980 more often than not most countries have posted negative rates in the real growth of their Gross Domestic Product;
* it is the rare country that has an unemployment rate of less than 10% and that in quite a few countries the umployment rate is well above 20%;
* the foreign debt of most countries has been steadily increasing, passing the $ 1 billion mark in Guyana, Jamaica and most likely also in Trinidad & Tabago;
* the three biggest countries of the Commonwealth Caribbean have all had to devaluate their currency.

Others, not so well versed in the language of modern economics, will ground their opinion on impressionistic, experiential data.
They will look at the consequences of the present economic crisis and tell you that times are hard, for:

* vagrancy and common crime is on the rise, especially the offences against property;
* there is an increase in the number of people who approach charitable organisations for help, but also in the number of street beggars;
* emigration is on the rise, more and more people are leaving the country, leading to brain drain and shortages of skilled and professional workers.

But regardless of how people arrive at their conclusions about the present economic situation of the region, the fact remains that we are confronting an economic crisis of major proportions. Let us take a closer look at the present economic realities in the Caribbean by looking at the developments in the three traditional sectors of the economy.

I. The Primary Sector

For various reasons, both internal as external, agricultural production has been dropping the last couples of years and in various countries it is now lower than 10 years ago.
It is a well-known fact that "Sugar's Future (is) Bleak" (as reads the front page headline of the May 1986 issue of Caribbean Contact), but I am afraid that too few people are really aware of the profound changes this will bring to the Caribbean, for let us not forget that sugar ("King Sugar") has been the mainstay of many regional economies since early colonial times.
But the drop in agricultural output does not apply to cash crops only; we are also faced with a drop in food production and it is only to be hoped that initiatives such as the Regional Food Corporation and the Caribbean Agricultural Research and Development Institute (CARDI, located at UWISA) will indeed be able to stem the tide.
As far as mining is concerned, one has only to look at the drop in export earnings for bauxite and alumina in Guyana, Jamaica and Suriname and at the recent implosion of Trinidad's oil-based economy, to see the dire straits we are in.
So, what about the secondary sector?

II. The Secondary Sector

Over the last couple of years developments in industry have on the whole been disappointing. The performance of petroleum related industries has been sluggish at best, as is also the case with the more traditional industries of the region such as →

sugar refining & food production, textiles & clothing and building materials. It is really only the electronic/electrical assembly industry (which is dominated by foreign, as a rule U.S. companies) that has been doing well.
As regards manufacturing the fundamental problem is ofcourse market access and given on the one hand the collapse of the CARICOM Multilateral Cleaning Facility (CMCF) as well as the unilateral imposition of trade restrictions by certain member countries and on the other hand the exclusion of textiles, wearing apparel and leather products as well as sugar and tuna from the duty free trade provisions of the Caribbean Basin Initiative (CBI) the prospects for the secondary sector remain on the whole rather bleak.
So, what about the tertiary sector?

The Tertiary Sector

As is well known more and more countries of the Caribbean depend on their tertiary sector, especially tourism; and as is also well known tourism has been growing at quite impressive rates. The number of international tourist arrivals in the Caribbean has gone up from 4.24 million in 1970 to 7.88 million in 1985, an increase of nearly 80%. The expenditure of U.S. travellers to the Caribbean has gone up from U.S. $ 1.13 billion in 1980 t U.S. $ 1.93 billion in 1984 (an increase of 70%), while the estimates of total visitor expenditure show a growth from U.S.$ 3.80 billion in 1980 to U.S. $ 5.03 billion in 1985 (an increase of 32%). And last but not least, the Caribbean Tourism Research and Development Centre (CTRC) estimates that the total numbers employed in tourism in the Caribbean may be put at around 278,000 in 1985. As these numbers show tourism has become a very important part, and in some cases even the mainstay, of many regional economies.
The economic benefits of tourism are clearcut but even so we can see that not everybody is altogether happy with the continued and growing reliance on tourism. Some will draw attention to the fickleness of tourism (if you donot believe it, just ask the Europeans about summer 1986), while others will point to its negative consequences in the field of mental health, such as female and male prostitution, drug abuse and venereal diseases, at present of course : AIDS.

I started out by saying that as regards the present economic situation, times are hard for us here in the Caribbean. The economic crisis we are experiencing is partly due to structural factors, such as the relative scarcity of natural resources, the geographical dispersion and the small size of most internal markets, but partly also to human factors, especially attitudinal factors. We must use our ingenuity to overcome the effects of our structural limitations, but most of all we must address the problem of attitudes and preach the gospel of self-reliance.
Let us take a look at the political realities we the Caribbean people have to confront.

Caribbean Realities: The political subsystem

When talking abaout politics there are always those who say: "I do not bother with politics"; personally I always retort: "But you are forgetting that politics does bother with you!". So, let us take a look at the "botherations" we are at present subjected to in the field of politics.
Starting at the international level we see that since mr. Ronald Reagan was elected president of the USA the Caribbean has increasingly been drawn into the longstanding "East West Conflict", which has led to a growing polarization in and between the countries of the Caribbean. Mind you, here I am not only refering to the well-known examples of Jamaica and Grenada, but also to the fall-out of the 1983 U.S. - led invasion of Grenada, especially the increasing intolerance of ideological diversity within CARICOM and the growing militarization of the region, especially the Eastern Caribbean.
But it is not all bad news at the international level, for the on-going territorial disputes between Belize and Guatemala and between Guyana and Venezuela, although far from being resolved, have nevertheless greatly deminished in intensity even compared to but 2 or 3 years ago.
Looking at developments at the regional level we see that due to the centrifugal forces at work — as a consequence of i.a. the bilateral slant in the U.S. foreign policy towards the Caribbean — there has been a progressive weakening of the regional institutions: the classic example is of course CARICOM itself, but not even the UWI has escaped the effects of these centrifugal forces.
As far as I am concerned it is thanks to the regional non-governmental organisations such as CCC (churches), CLC (trade unions), CARCAE (adult education), ACURIL (libraries), and of course the Caribbean Area Committee of YMCA's that we can still refer to the Caribbean as more than a purely geographical concept.

Finally, as regards developments at the national level we are confronted, as usual I should say, with a vast array of political problems:

- ⋆ political instability due to the revolution of rising expectations turning into the revolution of rising frustrations;
- ⋆ the demise or weakening of democracy due to military take-overs, electoral fraud and the building of political dynasties; and
- ⋆ the politization of daily life due to political patronage, political violence and corruption.

There is an old Dutch saying that reads: "Each country gets the government it deserves", but my question is: "Do we really not deserve better than this?". Again we run into the problem of attitudes! Most countries in the Caribbean have dutifully copied the externals of democracy from their former colonial masters, forgetting in the process however that these outward manifestations must be grounded on a democratic mentality before we can speak of a living and functioning democracy.
Let us now take a look at the cultural realities we the Caribbean people have to confront.

→

SABANA'S herbarium

It is the season of peace on earth, good will toward men. In our day, however, the people in power have come up with a new name for peace: stability. Stability is something like peace, yet it is different.

Peace	Stability
is indivisible from other objects of human striving - truth, justice, liberty, mercy, love	*stands in isolation from all these, or sometimes even in opposition to them*
is in motion, creative, alive	*is static, repressive, frozen*
is human, and has no source other than the human heart	*is technical, and depends on stand-off, or stalemate, of mechanical forces*

Stability is peace on earth without good will toward men.

... statesmen talk about peace when they give public speeches, but when they sit down at the negotiating table with their adversaries are more likely to talk about stability.

... no one should dismiss stability as an unworthy goal. Yet what strikes the eye as one glances about the world this year's '1985' end, is how discontented people are with more stability, whether in their own societies, or in the world at large, and how much they long for the social ideals that are ingnored in the search for stability but are the foundation stones of peace. Especially notable is the craving for justice. ... it bubbles up afresh all over the globe.

... voices around the globe speak up to remind us that now, as always, peace is the dream.

The New Yorker, Dec. 23, 1985

Caribbean Realities: The cultural subsystem

"The enhancement of our cultural identity as a West Indian people is not only valuable in itself, since it thereby adds to the world's stock of cultural achievement and forms of cultural expression; for cultural diversity is essential to the healthy and non-homogeneous world community. We also need a greater sense of cultural identity to give us more self-respect more self-confidence and indeed a greater spirit of self-reliance". This is a quote from a lecture by mr. William G. Demas, president of the Caribbean Development Bank, as published in the August 1986 issue of Caribbean Contact. By way of contrast, the following anecdote:

In June 1985 I was in St. Kitts for a seminar in adult education and the only television programming available at the hotel was the well-known C.N.N. One day Sam Small, chairman of CARCAE, remarked to a local youth, who was quite addicted to t.v., that he (i.e. Sam Small) was getting the impression that Ronald Reagan was president of St. Kitts, because every time he heard the expression "our president" on t.v. they were really refering to mr. Ronald Reagan. To our great surprise and astonishment the youth answered: "But, sir, mr. Reagan is our president".

To me this is a classic example of the effects of cultural imperialism, which is the greatest impediment to the enhancement of our cultural identity as advocated by mr. Demas among many others.

Now, mind you, cultural imperialism is by no means a new phenomenon in the Caribbean; as you all know some social critics been calling us "Mimick Man" and others "Copy Cats", while studies by the Subregional Unesco Office in Kingston, Jamaica have drawn our attention to the persistent lack of local t.v. programming throughout the Caribbean. There is however a new element, viz.: Satalite Broadcasting, which has proven to be a potent tool for the use of cultural imperialism, easily obviating any restrictive measures on foreign cultural influences.

Now, lots of times people ask me: "What is that chip you have on your shoulder about foreign cultural influences? All that talk about cultural imperialism is nothing but leftist rethoric!"

Before 1985 I would answer these charges by explaining the basic concepts in Johann Galtung's structural theory of imperialism, adding to this the many examples you can find throughout history to confirm this theory; now however, I just relate my "St. Kitts - anecdote".

Let us not fool ourselves, we are faced with potent foreign cultural influences and given the problem of attitudes I already mentioned, we must find a way to educate our people to be more selective and discriminating, otherwise the result will be more alienation (the estrangement of individuals from themselves and others) and more anomie (a social condition characterized by the breakdown of norms governing social interaction).

Finally, let us now take a look at the social realities (in a strict sense) we the Caribbean people have to confront.

Caribbean Realities: The social subsystem

As I already mentioned in the introductory part of this paper, during the last quarter of 1968 a group of sociologists attached to the St. Augustine branch of the University of the West Indies delivered a series of lectures at the Public Library in Port-of-Spain which were later published in a small volume entitled: "West Indian Social Problems: A Sociological Perspective" (Port-of-Spain, Columbus Publishers Ltd., 1970). Alas I must say that all the problems highlighted by Malcolm Cross and colleagues 18 years ago are still very much with us, some in an even more acute form.

In this paper entitled "Work and Society" Andrew Camacho addressed the problems in the world of work, commenting on the myth of the "Lazy West Indian", the aversion to work on the land, the factors influencing on the one hand job satisfaction and on the other alienation, the phenomenon of brain drain and the problems in labour-management relations. If all this sounds quite up-to-date that is because we have not made much progress in solving these problems since they where first described by mr. Camacho 18 years ago.

The same goes for juvenile deliquency and drug addiction, the topics of papers by Clivin Victor and J.D. Elder. As a matter of fact, both drug addiction and juvenile delinquency are on the rise in the Caribbean, the one strengthening the other in a seemingly self-perpetuating feed-back loop. All kinds of action are taken to fight drug abuse, repressive (police) actions but also preventive (educational) actions, but even so we have not as yet been able to stem the tide of drug abuse and the other crimes it generates. To my mind we should not define drug abuse only or even primarily in terms of a problem of attitudes, but as far as I am concerned we should pay much more attention to the question: "Qui bono?": "Who benefits?".

In her paper entitled "Caribbean Population Problems" Leatrice Mac Donald analyses the general demographic developments in the Caribbean, paying special attention to the role of family planning. Looking at these demographic developments we can see that in spite of the small size of the population of most Caribbean countries and in spite of the escape-valve called emigration, in a way we have a population problem given the imbalance between our resources and the numbers of people among whom these must be shared. Most countries can neither supply enough school places nor jobs, and the same goes for transport, utilities and other public and human services.

In the context of Caribbean population problems I would like to single out one very burning problem for your special attention, viz.: the problem of teenage pregnancies, i.e. children getting children. I am aware of the fact that the Planned Parenthood Association of the region are paying special attention to this problem, while here in Aruba and the Netherlands Antilles we have started a programme directed at teenage parents, funded in part by the Bernard van Leer Foundation. Even so I would like to press this point, given the fact that you are all members of the regional YMCA family.

In his second paper entitled "Education and Educational Opportunity" Andrew Camacho discusses social factors and school selection in the Caribbean, drawing our attention to the reproduction of the social class structure in and by education.

In the past 18 years we have witnessed both quantitative and qualitative changes in education in The Caribbean: there has been an increase in the number of students, the number of trained teachers and the number of school buildings, and there has also been a shift from an elitist to a more comprehensive system, especially in secondary education. But even so the gains have been rather limited: various countries still have sizeable rates of illiteracy and many countries have "de facto" a dual system of secondary education, one along the old, elitist lines and the other along more comprehensive lines, which is one of the reasons that it is still true that social class is a determinant of both the distribution of educational opportunity and of educational performance here in the Caribbean.

And finally in his paper entitled "Race Relations and Racial Prejudice" Malcolm Cross discusses "the grave threat which racial divisions can represent, especially where racial groups are sufficiently large to be in competition for political power" (p.q.).

At present we do not have any overt racial strife anywhere in the Caribbean, but on the other hand we should not fool ourselves with the myth of the Caribbean being the shining example of racial harmony. We can all observe the correlation between race and life chances in most of the countries of the Caribbean and as long as this correlation exists it will constitute a political time-bomb we must be very wary of.

Conclusion

My analysis of the present Caribbean social realities has been rather glum and I am imagine that you are itching to ask me: "But have we not achieved anything then in the past years and decades?" My answer to you is: "We have survived. We still alive and kicking. Truth or lie?".

Throughout our history we the Caribbean people have shown a remarakable resiliency in the fact of the most adverse circumstances and that has been our strength, a strength we should continue to capitalize upon.

But to overcome the crises we are confronting in the different fields we need more than only our resiliency and ingenuity, we need also a philosophy of change to confront the problem of attitudes I have so often mentioned.

As regards this philosophy of change I personally feel allied to what we could call the "Democratic Caribbean Socialist Movement" among which we can reckon both Michael Manley and the leaders of the Caribbean Conference of Churches. This is why I have of the opinion that the two basic elements in our philosophy of change should be Social Justice and Self-reliance; we must depend on our own strengths, but the strong should not dominate the weak.

I would like to finish my address by making an appeal to you to help propagate the ideals of Social Justice and Self-reliance in all facets of the human resource development work you are so admirably carrying out throughout the Caribbean. ●

